

УКРАЇНЬСЬКА ЕСТРАДНА ПІСНЯ ЯК ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНЕ ВТІЛЕННЯ ВЗАЄМОПРОЯВУ ЧУТТЄВОСТІ ПРИРОДИ І ЛЮДИНИ

Резнік Олена Сергіївна,
доктор філософії,
доцент кафедри мистецької освіти
Житомирський державний
університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Презентована стаття предметом обговорення актуалізує здійснення розгляду українських естрадних пісень, які своїм художньо-образним змістом визначають співвідношення душевних станів людини із явищами сезонної природи.

Ретроспектива викладу матеріалу зумовлена дотриманням послідовності річного циклу сезонів природи із визначенням зразків української естрадної пісні («Дівчина-весна», «М'ятне літо», «Осінній сад», «На кордоні зими»), які у своєму поетично-музичному наповненні мають образні символи природного світу.

Авторка визначає мовні конструкції віршування, за допомогою яких поети-піснярі формують сюжетні історії зі спорідненістю чуттєвості природи і внутрішнього світу людини. Аналізуючи музичних аспект вказаних естрадних пісень, дослідниця наголошує на конкретних композиторських принципах і техніках, які довершують художньо-образний зміст поетично-музичних композицій. Узагальнюючи результати наукової розвідки, мистецтвознавиця зазначає на важливості моноліту творців естрадної пісні.

Ключові слова: українська естрадна пісня, пори року (весна, літо, осінь, зима), поет, композитор, естрадний виконавець, вірші, музика, «Дівчина-весна», «М'ятне літо», «Осінній сад», «На кордоні зими».

Естрадна пісня як мистецьке явище національних традицій пісенної культури сучасного українського суспільства дотепер втілює важливе соціокультурне призначення.

Означуючи багатовимірність цього пісенно-мистецького явища, українські дослідники здійснюють наукові розвідки за різними аспектними спрямуваннями: «Традиційна естрадна пісня: концептуалізація поняття» (О. Л. Зосім), «Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності» (А. Бурлака), «Українська естрадна пісня: тенденції розвитку» (Н. Ю. Овсяннікова), «Персонологічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ століть» (У. В. Конвалюк), «Народнопісенні джерела в українській музичній естраді» (Л. С. Черкашина), «Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради» (Т. М. Рябуха), «Вокальна естрада України в культурному просторі ХХІ століття» (М. Ю. Чеботарь), «Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні» (М. П. Мозговий), «Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості» (О. М. Бойко), «Народнопісенна традиція у виконавській практиці сучасних українських естрадних співаків» (В. В. Осипенко), «Музично-естетичне виховання старшокласників (на матеріалі сучасної популярної естрадної музики)» (О. В. Сапожник), «Українська популярна музика: витоки та проблематика» (О. Г. Шевченко) [1; 2].

Як бачимо, вищезазначені наукові спрямування відображені наступними категоріями: «концептуалізація поняття», «засіб трансляції», «тенденції розвитку», «персонологічний дискурс», «народнопісенні джерела», «витоки та інтонаційні складові», «культурологічний простір», «становлення і тенденції розвитку», «національні особливості», «народнопісенна традиція», «виховання на матеріалі популяризації», «витоки та проблематика».

Дана наукова розвідка не претендуючи на формат ґрунтовного або фундаментального дослідження, предметом обговорення визначає звернення творців сучасної української естрадної пісні до теми природи в аспекті

взаємозв'язку із чуттєвим світом людини.

Весна як символ пробудження природи і початок нового життя завжди живила і надихала людину як суб'єкта духовної діяльності. Найбільш виразним образним втіленням весни визначається продукт спільної музично-поетичної творчості Нікола Петраша і Юрія Рибчинського «Дівчина-весна» у виконанні народної артистки України Наталії Бучинської [3].

Створені Юрієм Рибчинським поетичні слова, наповнені ноосферною проекцією-відображенням мислення співця-віршника, втілюють словесні символи-хронотопи українських народних традицій і звичаїв весняного календарного циклу - закликання і зустріч весни: «березневий спів», «річка вийшла з берегів», «не шукайте у річці броду», «прийшла дівчина-весна», «човен без весла», «танцює до ранку», «співає свою веснянку», «палає веселка в небі», «дзвенить струна». Написана

Ніколо Петрашом музика ґрунтується на семіотичній методології українського народного багатоголосся, зокрема вступ і приспів мають ознаки кантового триголосся (гармонічний ефект проведення мелодії у трьох голосах). Застосована композитором концепція модуляцій у другому та третьому куплетах створює враження піднесення настрою, який віддзеркалює відчуття відновлення життя не тільки природи, а й душі людини. Музичне оформлення інструментального супроводу відображає антураж святкового весняного дійства [4].

Відтворення романтичної атмосфери літнього дозвілля уособлює поетично-музична концепція Катерини Костюк і Володимира Будейчука «М'ятне літо» у репрезентації народної артистки України Оксани Білозір [5].

Поклавши в ідейно-образну основу пісні історію романтичного захоплення під час курортного відпочинку на Кубі, поетеса-піснярка Катерина Костюк запроваджує у текст два тропи, які визначаються смисловими

символами кубинських традицій отримання задоволення у процесі культурного відпочинку: «мохіто» як традиційний кубинський коктейль із м'ятним присмаком та «бачата» популярний танець країн карибського басейну. Створюючи образ «М'ятного літа», Катерина Костюк формує поетичний текст пісні шляхом застосування метафор, які довершують віршування емоційною виразністю та чуттєвою наповненістю: «м'ятне літо,

смак мохіто», «мої очі, м'ятні ночі», «пробачати під бачату», «поцілунок смаку м'яти», «я холодна, як лід, і гаряча, як літо», «і безодня, і світ у мене одним світлом», «забирай мене в рай, там де ти – завжди тепло», «я з тобою завжди, ніби падаю в літо». Композитор Володимир Будейчук за допомогою створеної мелодії, підібраної гармонії, сформованого ритму, упорядкованого інструментування спромігся відтворити музично-семантичні особливості притаманні латиноамериканському стилю. Спільні творчо-мистецькі зусилля Катерини Костюк і Володимира Будейчука у естрадному виконанні Оксани Білозір втілили гармонійно завершену композицію із яскравим і чуттєвим образом літнього дозвілля у просторі карибського басейну [6].

Осінній сезон як одвічний філософський мотив, наповнений вираженням глибоких емоцій і переживань, означених набуттям стану зрілості людського життя, сколихнув творчу душу поета Вадима Крищенка, яка у духовному пробудженні викристалізувала наступні слова:

А вже осінь прийшла у мій сад,
Забагрянила пишний наряд,
Затуманила вись голубу
І ронила у серці журбу.

Не прошу я дарунків твоїх,
Не шукаю осінніх утіх.
А вже осінь прийшла у мій сад.
«Я ж не кликав тебе, йди назад!»

А вже осінь прийшла у мій сад,
Я ж не кликав її – «Йди назад,
Не обтрушуй зелені гаї
І не стукай у вікна мої!» .

А вже осінь прийшла у мій сад.
«Я ж не кликав тебе, йди назад!
Не обтрушуй зелені гаї
І не стукай у вікна мої!»

А вже осінь прийшла у мій сад,
Цвіт кохання замів листопад,
Хоч багато барвистих одеж,
А того, що було не вернеш.

А вже осінь прийшла у мій сад,
І так швидко, і так невпопад,
Все притихло змінилось скрізь,
Я ще літом п'янким не зігрівсь...

А вже осінь прийшла у мій сад,
І так швидко, і так невпопад,
Все притихло змінилось скрізь,
Я ще літом п'янким не зігрівсь.

Творець музики Володимир Домшинський у відповідність поетичному тексту Вадима Крищенка вдався до застосування особливої мелодичної мови, яка довершує глибокі філософські змісти, сенси і значення циклів людського життя. Виразниками душевних емоцій у музиці означаються: лірично схвильована мелодія-роздум заспіву; стрибкоподібні звуки мотивів запитань, прохань і вимог у приспіві; співвідношення двох віддалених тональностей (заспіву мі-мінор і приспіву до-дієз-мінор) як усвідомлення двох етапів життєвого циклу людини: молодості, до якої можна повернутися лише у спогадах, і старості, яка є теперішнім буттям [7].

По праву цю пісню у власну репертуарну концертну програму отримав співак, композитор, народний артист України Іво Бобул. Індивідуальна манера

виконання із чіткою виразною дикцією, уміле володіння поетикою вокальної фрази, особливий тембр баритону, виняткова творчо-мистецька харизма Іво Бобула зумовили набуття пісні «Осінній сад» статусу шлягеру сучасної української естради [8; 9; 10].

Заслужений артист України Арсен Мірзоян [11] в ідейний задум своєї авторської пісні поклав лейтмотив зими, який алегорично створює образи згасання запалу кохання, охолодження почуттів і пристрасті, вистигання емоційної чуттєвості. Словесна форма цих образів має наступний текстовий зміст:

На кордоні зими відпусти,
На одвірках відбитки – там теж твої руки,
Розхитала думок терези,
Не підштовхуй мене до розлуки.
До весни донеси, до весни,
По крижавій дорозі, я ще у полоні.
Чуєш гуркіт грози!? Відпусти,
Або вже донеси у долонях.

Просто тиша в останній раз,

Як в останній раз сніг.
І не винен ніхто із нас,
Останній раз у долонях тремчу твоїх...

Усвідомлення розриву стосунків без претензій і нарікань, але у полоні власних душевних хвилювань, тривог і переживань зумовило використання автором єдиного матричного звороту для заспіву Hm-A6-G6 і для приспіву G6-A6-Hm, що символізує замкнуте коло простору, в якому знаходиться герой пісні, але з якого він поки що не може вибратись. Підсилення душевного збурення здійснено за рахунок застосування ямбічної організації мелодії у заспіві, що уособлює враження схвилюваних зітхань героя. Авторська пісня

Арсена Мірзояна «На кордоні зими» є глибоко емоційним вираженням стану людської душі, яка прагне до визволення від залишків невитраченого кохання [12].

Художньо-образне втілення взаємопрояву чуттєвості природи і людини в українській естрадній пісні визначається спільним проєктом митців: поета, композитора і виконавця. Мистецько-творча колективна концепція проєкту потребує взаєморозуміння, взаємодоповнення та взаємозлагодження трьох різних особистостей задля створення такої пісні, яка буде здійснювати естетичне наповнення сучасного українського слухача гармонічно вишуканими формами слова, музики і виконання. А якщо музикант в одній особі вбирає в себе три якості поета, композитора і виконавця – це найвищий прояв таланту сучасної української естради.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зосім О. Л. Традиційна естрадна пісня: концептуалізація поняття. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. Київ, 2022. № 2. С. 153–158.
2. Бурлака А. Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Питання культурології* : зб. наук. пр. Київ : Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2023. Вип. 41. С. 43–51.
3. Радченко Л. М. Бучинська Наталія Любомирівна. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; Нац. акад. наук України, Наук. т-во Шевченка. Київ : Ін-т енциклопед. досліджень. Нац. акад. наук України, 2008. URL : <https://esu.com.ua/article-23126>
4. Наталія Бучинська Дівчина-весна. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=IhVh-sPFzcE>
5. Кузак В. Білозір Оксана Володимирівна. Українська музична енциклопедія. У 6 т. / редкол. Г. Скрипник. Київ : Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології Нац. акад. наук України, 2006. Т. 1. С. 211.

6. Оксана Білозір: пісня «М'ятне літо». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=OTKAh2V8kWc>
7. Іво Бобул А вже осінь прийшла у мій сад. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=2XA9WuyAQH4>
8. Коваленко О. Бобул Іво. Українська музична енциклопедія. У 6 т. / редкол. Г. Скрипник. Київ : Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології Нац. акад. наук України, 2006. Т. 1. С. 224–225.
9. Лавриненко А. В. Основні віхи життя і творчості Іво Васильовича Бобула: до питання періодизації. *Культура і сучасність* : альманах. Київ : Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, 2018. № 1. С. 285–290.
10. Сафонова А. С. Творчий доробок Іво Бобула у вокально-естрадному виконавстві України ХХ – початку ХХІ століття : кваліфікац. робота на здобуття освітн. ступеню магістра : 025 «Музичне мистецтво». Київ, 2020. 83 с.
11. Шушківський А. І. Мірзоян Арсен Романович. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; Нац. акад. наук України, Наук. т-во Шевченка. Київ : Ін-т енциклопед. досліджень Нац. акад. наук України, 2019, оновл. 2022. URL : <https://esu.com.ua/article-67822>
12. На кордоні зими. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=88FAVZXr3Io>